

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 222/2023-19

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Jánom Škrabom, Sovietskych hrdinov 200, Svidník, proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 9 Co 97/2020 z 27. októbra 2021 a proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7 Cdo 85/2022 z 29. novembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 22. februára 2023 domáha vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 9 Co 97/2020 z 27. októbra 2021 (ďalej aj „rozsudok krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 7 Cdo 85/2022 z 29. novembra 2022 (ďalej aj „uznesenie najvyššieho súdu“ alebo spolu ďalej aj „napadnuté rozhodnutia“).

Sťažovateľka navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť Okresnému súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) na ďalšie konanie. Zároveň sťažovateľka navrhla, aby jej bolo priznané primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti, no najmä jej príloh vyplýva, že sťažovateľka sa proti [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalovaný“ alebo „pôvodný právny zástupca“) domáhala náhrady škody, ktorú jej mal ako

advokát spôsobiť tým, že v žalobe označil nesprávneho žalovaného. Následkom chybného označenia žalovaného v dôsledku premlčania sťažovateľka stratila pohľadávku.

3. Konaniu, ktoré je predmetom prieskumu ústavným súdom, predchádzalo konanie vedené na Okresnom súde Svidník, v ktorom si sťažovateľka uplatňovala náhradu škody na zdraví spôsobenej pri autonehode v roku 2001. Pôvodný právny zástupca sťažovateľky podal 19. augusta 2002 na príslušnom okresnom súde žalobu proti Slovenskej poisťovni, a. s. Bratislava. V roku 2003 navrhol pôvodný právny zástupca zmenu žaloby v časti označenia obchodného mena žalovanej na Allianz – Slovenská poisťovňa, a. s. Bratislava (ďalej aj „Allianz, a. s.“). Okresný súd Svidník rozsudkom č. k. 4 C 416/2002 z 23. mája 2003 zaviazal Allianz, a. s., na zaplatenie bolestného a náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia. Dňa 26. januára 2004 sťažovateľka odvolala splnomocnenie na zastupovanie udelené pôvodnému právnenému zástupcovi. Následne odvolací súd uznesením č. k. 4 Co 392/2003 z 30. septembra 2004 uvedený rozsudok na zaplatenie zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie s tým, že je potrebné skúmať pasívnu legitimitáciu žalovanej – Allianz, a. s.

Po vrátení veci okresnému súdu sťažovateľka navrhla, aby do konania vstúpila Slovenská kancelária poisťovateľov, Bratislava, zastúpená Allianz – Slovenskou poisťovňou, a. s. Bratislava (ďalej len „Slovenská kancelária poisťovateľov“), ako žalovaná v druhom rade. Okresný súd návrhu vyhovel a rozsudkom č. k. 4 C 416/2002 z 24. októbra 2007 zaviazal výrokom I Allianz, a. s., zaplatiť sťažovateľke bolestné a náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia a výrokom II žalobu proti Slovenskej kancelárii poisťovateľov z dôvodu premlčania zamietol.

Na základe podaného odvolania Krajský súd v Prešove rozsudkom č. k. 8 Co 11/2008 z 15. januára 2009 (ďalej len „rozsudok z 15. januára 2009“) rozhodnutie súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu proti Allianz, a. s., zamietol z dôvodu nedostatku pasívnej legitimitácie. Vo vzťahu k II. výroku, teda tomu, ktorý sa týkal Slovenskej kancelárie poisťovateľov, odvolací súd konštatoval, že tento výrok nebol odvolaním napadnutý.

Proti rozsudku krajského súdu z 15. januára 2009 podala sťažovateľka dovolanie, v ktorom namietala otázku pasívnej legitimitácie žalovanej. Dovolanie najvyšší súd rozsudkom č. k. 2 Cdo 151/2009 z 31. augusta 2010 zamietol. Najvyšší súd v tomto rozhodnutí potvrdil záver, že Allianz, a. s., nie je pasívne legitimovaným subjektom, a tiež uviedol, že právna povinnosť plniť prešla *ex lege* od 1. januára 2002 na Slovenskú kanceláriu poisťovateľov, teda ešte v čase pred samotným podaním žaloby.

4. Na základe skutočností popísaných v predchádzajúcom bode podala sťažovateľka 22. februára 2011 žalobu o náhradu škody spôsobenú pôvodným právny zástupcom tým, že nesprávne označil žalovanú stranu, v dôsledku čoho sťažovateľka stratila nárok na pohľadávku.

5. Okresný súd (po viacerých predchádzajúcich rozhodnutiach, pozn.) napokon rozsudkom č. k. 15 C 41/2011 z 20. februára 2020 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) rozhodol tak, že žalovaného zaviazal zaplatiť sťažovateľke náhradu škody. So vznesenou námietkou premlčania zo strany žalovaného sa vysporiadal tak, že ju nepovažoval za dôvodnú. Podľa názoru okresného súdu subjektívna premlčacia doba na podanie žaloby začala sťažovateľke plynúť 26. februára 2009,

keď bol rozsudok krajského súdu z 15. januára 2009 doručený jej novému právnenému zástupcovi (rozhodnutie, ktorým bolo právoplatne rozhodnuté, že Allianz, a. s., nie pasívne legitimovaným subjektom, pozn.), a preto okresný súd žalobu podanú 22. februára 2011 považoval za podanú včas a zároveň uviedol, že sťažovateľka uniesla dôkazné bremeno o preukázaní porušenia povinností žalovaného ako jej pôvodného právneho zástupcu.

6. Proti rozsudku okresného súdu podal žalovaný odvolanie, v ktorom namietal nesprávne určenie začatia plynutia premlčacej doby, ako aj nedostatočné vysporiadanie sa s jeho argumentmi. Krajský súd napadnutým rozsudkom prvoinštančné rozhodnutie zmenil a žalobu sťažovateľky zamietol. Napadnutý rozsudok krajský súd odôvodnil tým, že nárok sťažovateľky proti žalovanému na náhradu škody je premlčaný. Na rozdiel od okresného súdu krajský súd počítal začiatok plynutia premlčacej doby od účinného vznesenia námietky premlčania zo strany Slovenskej kancelárie poisťovateľov, keďže týmto okamihom podľa názoru odvolacieho súdu došlo k vzniku škodovej udalosti – strate pohľadávky. Námietku premlčania vzniesla Slovenská kancelária poisťovateľov 24. októbra 2007 na pojednávaní, na ktorom bola sťažovateľka osobne prítomná, preto v danom prípade začala plynúť objektívna aj subjektívna premlčacia doba a uplynula 24. októbra 2010, resp. 24. októbra 2009 (žaloba podaná 22. februára 2011, pozn.). Okrem uvedeného krajský súd kritizoval rozsudok okresného súdu, aj pokiaľ išlo o jeho odôvodnenie, a uviedol, že súd prvej inštancie nevysvetlil, prečo považoval za začiatok plynutia premlčacej doby práve doručenie rozsudku krajského súdu z 15. januára 2009 novému právnenému zástupcovi sťažovateľky ani prečo neskúmal začiatok plynutia objektívnej premlčacej doby.

7. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP. V dovolaní namietala, že odvolací súd nesprávne posúdil začiatok plynutia premlčacej doby. Krajskému súdu vyčítala, že bez nariadenia pojednávania vo veci zvrátil skutkový stav tak, že jej právo je premlčané. Rozsudok krajského súdu považovala sťažovateľka za nepreskúmateľný, pretože po zistení skutkového stavu okresným súdom neprijal presvedčivý a spravodlivý záver.

Rozsudok krajského súdu napadol dovolaním aj žalovaný, a to v časti o trovách konania. Namietal nedostatočné odôvodnenie, nesprávne právne posúdenie a neprávny procesný postup, keď odvolací súd neumožnil žalovanému vyjadriť sa k aplikácii § 257 CSP.

8. Najvyšší súd na základe dovolania žalovaného rozsudok krajského súdu vo výroku o trovách konania zrušil a vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

9. Dovolanie sťažovateľky najvyšší súd napadnutým uznesením podľa § 447 písm. f) CSP odmietol. K namietanej vade zmätočnosti dovolací súd po uvedení právnych východísk, podľa ktorých skúmal dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu najvyšší súd, uviedol, že *„Odôvodnenie dovolaním napadnutého uznesenia odvolacieho súdu však nedáva podklad pre tvrdenie dovoľateľky, že nespĺňa požiadavku riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Odôvodnenie obsahuje primerané vysvetlenie dôvodov, na ktorých odvolací súd založil svoje rozhodnutie, pričom treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť uznesenia odvolacieho súdu s potvrdzovaným uznesením vytvára ich*

organickú (kompletizujúcu) jednotu... Odvolací súd na rozdiel od súdu prvej inštancie dospel k záveru o premlčaní práva žalobkyne a tým nemožnosti priznať žalobkyňi uplatnený nárok, pretože ho na súde neuplatnila včas a žalovaný účinne vzniesol námietku premlčania. Odvolací súd v napadnutom rozsudku (body 19 až 28) zrozumiteľne vysvetlil, kedy dochádza k vzniku ujmy (škody) spočívajúcej v strate pohľadávky, o ktorú stratu pohľadávky v dôsledku porušenia povinností žalovaného v postavení advokáta, ktorého splnomocnila na zastupovanie pri jej uplatňovaní na súde, oprela žalobkyňa uplatnený nárok, práve ku ktorému okamihu súd viaže začiatok plynutia objektívnej premlčacej doby. Odvolací vysvetlil i plynutie subjektívnej premlčacej doby na uplatnení daného nároku žalobkyne, ktorej začiatok viaže na okamih, kedy sa žalobkyňa dozvedela o skutočnosti, že proti jej pohľadávke uplatnenej v súdnom konaní, v ktorom ju zastupoval žalovaný, bola vznesená námietka premlčania. Súdu prvej inštancie vytkol, že nerešpektoval jeho právny názor vyjadrený v predchádzajúcom zrušujúcom uznesení ohľadne začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby, objasnil nesprávnosť jeho záverov. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu nevyplýva jednostrannosť, ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu, odôvodnenie má všetky náležitosti v zmysle § 393 CSP.“.

V súvislosti s námietkou, že krajský súd nenariadil pojednávanie, najvyšší súd poukázal na § 385 ods. 1 CSP, podľa ktorého odvolací súd nariadi pojednávanie, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo si to vyžaduje dôležitý verejný záujem. V danom prípade však uvedené podmienky na nariadenie pojednávania odvolacím súdom naplnené neboli a zároveň procesné strany boli riadne upovedomené o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku. Na uvedenom základe najvyšší súd uzavrel, že „vo vzťahu k žalobkyňi nedošlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces, nakoľko odvolací súd mal z vykonaného dokazovania pred súdom prvej inštancie skutkový stav náležite zistený. Neopodstatnená je preto námietka, že namietaným postupom odvolacieho súdu došlo k procesnej vade v zmysle § 420 písm. f/ CSP.“.

Napokon najvyšší súd posúdil sťažovateľkinu námietku o nesprávnom právnom posúdení začiatku plynutia premlčacej doby v kontexte podaného dovolania a uviedol, že „pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia z hľadiska namietanej zmätočnosťnej vady v zmysle § 420 písm. f/ CSP, správnosť právnych záverov, ku ktorým odvolací súd dospel, nie je relevantná, lebo prípadné nesprávne právne posúdenie prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP nezakladá... Dovolací súd preto uzatvára, že odvolací súd nemožnosť priznať žalobkyňi premlčané právo, pre vznesenú námietku premlčania žalovaným odôvodnil spôsobom, ktorý naplňa minimálne štandardy kvality súdneho rozhodnutia.“.

II.

Argumentácia sťažovateľky

10. Sťažovateľka ústavnú sťažnosť rozdelila do samostatných celkov. V prvej časti popísala skutkový stav a prezentovala odvoláciu i dovoláciu argumentáciu.

V druhej časti označenej ako „Porušené právo a sloboda“ poukázala na niektoré judikatúrne východiská ústavného súdu a uviedla, že odôvodnenie odvolacieho súdu považuje za „arbitrárne, teda nedostatočne odôvodnené, lebo ak neodôvodnil zmeňujúci rozsudok, nemohla žalobkyňa ani

správne a úplne svoje dovolanie odôvodniť, a došlo tak k nespravodlivému a nepreskúmateľnému rozhodnutiu, tým bola poškodená žalobkyňa a došlo k odmietnutiu jej argumentov... Je potrebné zdôrazniť, že účelom doručenia rozsudku súdu účastníkom (ich zástupcom) do vlastných rúk je umožniť im, aby sa zoznámili nielen s výrokom rozsudku, ale tiež s jeho odôvodnením, ktorého štruktúra je presne definovaná v § 220 ods. 2 CSP. Len znalosť všetkých častí odôvodnenia rozsudku, tak ako sú definované v tomto ustanovení poskytuje účastníkom súdneho konania možnosť zvážiť, či proti rozsudku podajú odvolanie, a ak áno, náležite formulovať odvolacie dôvody. Rovnako je formulované aj v § 124 zákona o ústavnom súde SR - Lehota na podanie ústavnej sťažnosti.“. Na základe uvedeného považuje sťažovateľka závery krajského súdu a najvyššieho súdu za „ústavne neudržateľné“.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie o porušení práva na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie napadnutým rozsudkom krajského súdu a uznesením najvyššieho súdu. Ťažisko sťažovateľkinej argumentácie je v tvrdení o nedostatočnom odôvodnení rozsudku krajského súdu, čo následne spôsobilo nemožnosť riadne koncipovať dovoláciu argumentáciu.

III.1. K namietanému porušeniu práv rozsudkom krajského súdu:

12. Ústavnú sťažnosť proti napadnutému rozsudku krajského súdu, pokiaľ ide o sťažovateľkou namietané nedostatočné odôvodnenie, je potrebné odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

13. Ako z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda len keď o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy.

14. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti predniesla len strohé konštatovanie o nedostatočnom odôvodnení rozsudku krajského súdu, čo namietala aj v dovolacom konaní. Ústavný súd bez potreby opätovného citovania jednotlivých pasáží uznesenia najvyššieho súdu konštatuje, že najvyšší súd sa v odôvodnení napadnutého uznesenia (hoci ním dovolanie sťažovateľky odmietol) všetkými relevantnými námietkami sťažovateľky ústavne udržateľným spôsobom zaoberal.

13. Pokiaľ sťažovateľka v ústavnej sťažnosti opätovne načrtla otázku právneho posúdenia začiatku plynutia premlčacej doby, ústavný súd konštatuje, že princíp zachovania lehoty po podaní dovolania aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ako aj zákonná úprava počítajúca plynutie lehoty dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku však v každom prípade predpokladajú riadne využitie mimoriadneho opravného prostriedku. O riadnom využití mimoriadneho opravného prostriedku

však nemožno hovoriť v prípade, ak je podaný neoprávnenou osobou, je podaný po lehote, je podaný bez povinného právneho zastúpenia advokátom, prípadne ak je podaný proti rozhodnutiu, proti ktorému právna úprava možnosť podať mimoriadny opravný prostriedok nepripúšťa. V opačnom prípade by totiž bola pripustená možnosť špekulatívneho predlžovania lehoty na podanie ústavnej sťažnosti (m. m. II. ÚS 91/2019, II. ÚS 42/2019).

14. V podanom dovolaní právne posúdenie začiatku plynutia premlčacej doby sťažovateľka podriadila pod dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP. V tejto súvislosti najvyšší súd konštatoval, že právne posúdenie nezakladá prípustnosť dovolania podľa uvedeného ustanovenia. Navyše sťažovateľka v dovolaní ani v ústavnej sťažnosti nepredniesla okrem konštatovania o tomto nesprávnom posúdení žiadnu právne relevantnú argumentáciu. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, ale ho nesprávne interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

15. V závere k tejto časti ústavný súd dodáva, že i keď je možné vzhľadom na všetky okolnosti prípadu polemizovať so závermi krajského súdu v otázke začatia plynutia premlčacej doby, nie je možné, aby argumentačná či procesná aktivita sťažovateľky bola nahrádzaná aktivitou dovolacieho súdu alebo ústavného súdu.

III.2. K namietanému porušeniu práv uznesením najvyššieho súdu:

16. Ústavný súd konštatuje, že túto časť ústavnej sťažnosti je potrebné odmietnuť z dôvodu podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde.

17. Z hľadiska predbežného prerokovania tejto časti ústavnej sťažnosti je podstatná najmä požiadavka plynúca z § 123 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde, a to požiadavka relevantnej ústavnoprávnej argumentácie (konkrétne skutkové a právne dôvody) namietaného porušenia práv, ako aj § 45 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého je ústavný súd viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 tohto zákona neustanovuje inak.

18. Ústavný súd dáva do pozornosti, že hoci sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti zrejme žiadala zrušenie a vyslovenie porušenia práv uznesením najvyššieho súdu ako celku, v odôvodnení ústavnej sťažnosti absentuje akýkoľvek argument vo vzťahu ku kasačnej časti napadnutého uznesenia (výrok, ktorým sa zrušil rozsudok krajského súdu v časti o trovách konania). Vo vzťahu k tej časti napadnutého uznesenia, ktorou najvyšší súd odmietol sťažovateľkino dovolanie v ústavnej sťažnosti, iba uviedla, že nedostatočné odôvodnenie rozsudku krajského súdu spôsobilo nemožnosť riadneho odôvodnenia dovolania.

19. Sťažovateľka riadne neodôvodnila svoju ústavnú sťažnosť, resp. v ústavnej sťažnosti absentuje odôvodnenie vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu. Ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre opakovane uviedol, že je základnou povinnosťou sťažovateľa, aby odôvodnenie ústavnej sťažnosti obsahovalo čo najpresnejší opis skutkového stavu a najmä logickú právnu argumentáciu, na základe ktorej možno konštatovať existenciu príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom, resp. rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a porušením v ústavnej sťažnosti označených práv garantovaných ústavou, resp. kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou, ktorého vyslovenia sa sťažovateľ v petite svojej ústavnej sťažnosti domáha (IV. ÚS 574/2018, II. ÚS 18/2020, II. ÚS 346/2021, II. ÚS 443/2021).

20. Ako *obiter dictum* ústavný súd dopĺňa, že sťažovateľku zastúpenú advokátom nevyžýval na doplnenie ústavnej sťažnosti, a to z dôvodu zachovania hospodárnosti a efektívnosti konania. Ústavný súd pri predbežnom prejednaní ústavnej sťažnosti a oboznámení sa s obsahom napadnutého uznesenia najvyššieho súdu dospel k záveru, že ani po potenciálnom doplnení odôvodnenia ústavnej sťažnosti by vzhľadom na (i) ústavné práva, ktoré sú sťažovateľkou označené za porušené, (ii) doterajšiu a už citovanú sťažovateľkinu argumentáciu uvedenú v ústavnej sťažnosti a najmä (iii) závery najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania sťažovateľky a jeho odôvodnenie nebolo možné uvažovať o prijatí ústavnej sťažnosti v tejto časti na ďalšie konanie. Závery najvyššieho súdu v napadnutom uznesení nedávajú ústavnému súdu priestor na uvažovanie o arbitrárnosti odôvodnenia napadnutého uznesenia, a teda priestor na potenciálne prijatie ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie z tohto dôvodu.

21. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku [§ 56 ods. 2 písm. a) a c) zákona o ústavnom súde] bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi uplatnenými v ústavnej sťažnosti (finančné zadost'učinenie).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. apríla 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu